

Phụ lục 7

Xúc tiến bảo tồn trong bối cảnh Xã hội

Các câu hỏi hướng dẫn phân tích chẩn đoán tại quốc gia

Các câu hỏi sau, được phát triển trong quá trình lập kế hoạch ACSC, nhằm hỗ trợ hướng dẫn khởi động phân tích theo từng quốc gia tình hình bảo tồn và phát triển tại các quốc gia thực hiện nghiên cứu điểm.

1. Các câu hỏi về mối quan hệ giữa các chính sách quốc gia và công việc triển khai trên thực địa:

- Các kết quả bảo tồn tại các cấp quốc gia, địa phương và dự án có rõ ràng không?
- Các kết quả phát triển tại các cấp quốc gia, địa phương và dự án có rõ ràng không?
- Các lựa chọn (trade-off) giữa các kết quả có rõ ràng và/hoặc được nhận biết không?
  - Ai được và ai mất? Họ thu được gì? Họ mất gì?
- Các tổ chức / thể chế hoạt động trong bảo tồn và phát triển tại quốc gia bạn có hợp tác với nhau không? Có các diễn đàn chính thức để gặp gỡ và bàn luận không? Sự hợp tác này như thế nào ở các cấp địa phương, quốc gia và quốc tế? Các NGO quốc tế và quốc gia tự “làm thương hiệu” tại quốc gia bạn khác nhau như thế nào? Các nhà tài trợ và các tổ chức thực hiện làm việc với nhau như thế nào? Có sự phối hợp / cơ chế chia sẻ thông tin nào? Ai là và ai không là thành viên? Các diễn đàn này được quản lý như thế nào?
- Phương pháp tiếp cận để giải quyết hoặc liên kết bảo tồn và phát triển được dàn dựng như thế nào ở **quy mô quốc gia**? Ai đã thực hiện công việc dàn dựng này?
  - Các câu hỏi về nhu cầu con người và sinh kế và mối quan hệ của chúng với bảo tồn:
    - Ai là các bên liên quan chính ở cấp quốc gia?
    - Các thay đổi nào đã xảy ra trong 20 năm qua trong mối quan hệ giữa các nhu cầu địa phương / sinh kế và bảo tồn?
    - Các thay đổi kèm theo này có quan hệ thế nào đến bảo tồn?
  - Các câu hỏi về các mối đe dọa đối với đa dạng sinh học:
    - Có các mối đe dọa nào đối với các loài cụ thể không? Nếu có, loài nào và bản chất của các mối đe dọa này là gì?
    - Có các mối đe dọa nào đối với các hệ sinh thái cụ thể không? Nếu có, hệ sinh thái nào và bản chất của các mối đe dọa này là gì?

- Có các mối đe dọa nào đối với các dịch vụ của hệ sinh thái không? Nếu có, dịch vụ nào và bản chất của các mối đe dọa này là gì?
- Với giả định là sự hiểu biết rõ hơn về tầm quan trọng của bảo tồn tại các địa điểm cụ thể có thể mang đến hỗ trợ cao hơn đối với các mục đích bảo tồn, bằng cách nào các khái niệm và/hoặc các ưu tiên về bảo tồn được trình bày cho các nhà ra chính sách?

2. Các câu hỏi về bảo tồn và phát triển tại các địa điểm cụ thể:

- Phương pháp tiếp cận giải quyết hoặc liên kết bảo tồn và phát triển đã được tổ chức như thế nào tại **các địa điểm cụ thể**? Ai đã thực hiện việc tổ chức?
  - Ai là đối tác chính tại các địa điểm khác nhau? Các đối tác này tương tác và hợp tác như thế nào?
    - Những người thực hiện / đối tác có các mục tiêu cụ thể không? Các mục tiêu này được quyết định như thế nào? Các mục tiêu này được thực hiện như thế nào? Các đối tác liên quan được thông báo như thế nào về các mục tiêu này?
    - Nhận thức về chương trình hành động của ‘người trong cuộc’ và chương trình hành động của ‘người ngoài cuộc’ thế nào?
    - Kết quả cho đến bây giờ như thế nào?
  - Các tổ chức/bên liên quan nào khác là các bên tham gia cùng mục đích bảo tồn tại các địa điểm này (vd: các nhà ra chính sách, những người ra quyết định, v.v.)?
  - Các địa điểm này tương tác với nhau như thế nào trong cùng khu vực và với các khu vực bên cạnh và các quốc gia khác? Có cơ chế nào để điều phối các mục tiêu của các dự án gần kề nhau không? Các dự án này có quan hệ gì hoặc có ảnh hưởng gì đến các chính sách và ưu tiên quốc gia?
  - Các câu hỏi về nhu cầu con người và sinh kế và mối quan hệ của chúng với bảo tồn:
    - Các ưu tiên của cộng đồng địa phương cho bảo tồn và phát triển là gì? Có các xung đột nào không? Các xung đột đó được giải quyết như thế nào?
    - Các thay đổi nào đã xảy ra trong 20 năm qua trong mối quan hệ giữa các nhu cầu tại địa phương / sinh kế và bảo tồn (quan điểm lịch sử là gì)?
    - Các thay đổi kèm theo này có quan hệ như thế nào với bảo tồn?
  - Các câu hỏi về các mối đe dọa đối với đa dạng sinh học:

- Có các mối đe dọa nào đối với các loài cụ thể không? Nếu có, loài nào và bản chất của các mối đe dọa là gì?
- Có các mối đe dọa nào đối với các hệ sinh thái cụ thể không? Nếu có, hệ sinh thái nào và bản chất của các mối đe dọa này là gì?
- Có các mối đe dọa nào đối với các dịch vụ của hệ sinh thái không? Nếu có, dịch vụ nào và bản chất của các mối đe dọa này là gì?
- Với giả định rằng sự hiểu biết rõ hơn về tầm quan trọng của bảo tồn tại một địa điểm cụ thể có thể mang đến sự hỗ trợ cao hơn đối với các mục đích bảo tồn, bằng cách nào các khái niệm và/hoặc ưu tiên bảo tồn được trình bày cho *các cộng đồng địa phương*?
- Các câu hỏi về các bên tham gia:
  - Kỳ vọng của các nhóm, các bên tham gia khác nhau,.. về kết quả bảo tồn và phát triển là gì?
  - Các dạng các bên tham gia được xác định như thế nào, và ai xác định? Có các kỹ thuật cụ thể nào (điều tra...) được sử dụng không, hay việc xác định các bên tham gia chỉ là một quá trình không có kế hoạch trước?
  - Trong một bối cảnh nhất định, có bên tham gia nào nghi ngờ tính hợp pháp của các bên tham gia khác, và nếu có, về lĩnh vực gì?
  - Có các nhóm hoặc phân loại khả dĩ nào không đối với các đối tác liên quan mà có thể không được xác định thuộc nhóm đó? Nếu có, vì sao không?

3. Các câu hỏi về tính phức tạp của bảo tồn và phát triển:

- Các dự án khác nhau có sử dụng các mô hình khái niệm đã được định nghĩa không? Các mô hình khái niệm này có được sử dụng ở cấp quốc gia?
- Các mô hình sinh thái, xã hội, chính trị, thể chế, kinh tế có được phát triển để giải thích điều gì đang xảy ra ở cấp quốc gia và tại các địa điểm cụ thể không? Ai phát triển các mô hình này? Ai sử dụng chúng? Ai tin tưởng vào chúng? Các giả thuyết có được từ các mô hình này có được kiểm tra không? Bạn có thể cung cấp các ví dụ về các mô hình này không?
- Có các loại nghiên cứu xã hội/ lịch sử nào trước đây đã được thực hiện không (có thể nhiều năm hoặc nhiều thập kỷ trước khi bảo tồn trở thành vấn đề ưu tiên ở đây)? Nghiên cứu này có được đưa vào quy trình hoạch định và thực hiện bảo tồn và phát triển không?
- Có các loại thông tin nào đã được thu thập để nâng cao sự hiểu biết về tình trạng sinh thái, xã hội, chính trị, thể chế, và kinh tế như hiện đang tồn tại hoặc đã tồn tại vào lúc bắt đầu các dự án khác nhau? Ai thu thập các thông tin này? Ai sử dụng? Có các tranh cãi nào trong các lĩnh vực này không? Vì sao?

- Điều gì đã được thực hiện ở cấp quốc gia hoặc tại các địa điểm cụ thể để thu được kiến thức hiện tại (kế hoạch khả thi, thiết kế, kỹ năng nhóm, sắp xếp thời gian, phục hồi tình trạng cũ)?
- Có các loại nghiên cứu nào đã được thực hiện để tìm hiểu về các cộng đồng địa phương ở cấp quốc gia và tại các địa điểm cụ thể? Hãy mô tả các phương pháp nghiên cứu. Các quyết định về nghiên cứu xã hội đã được đưa ra như thế nào, và ai thực hiện nghiên cứu này?
- Có thành phần lịch sử nào trong nghiên cứu bảo tồn ở cấp quốc gia và tại các địa điểm cụ thể không? Đã biết được điều gì về lịch sử môi trường, và điều này có được đưa vào hoạch định và thực hiện bảo tồn theo bất kỳ cách thức nào không?
- Liệu có một vài thuộc tính nào (sinh thái, xã hội, chính trị, thể chế, kinh tế) mà các chính sách và hành động được thực hiện để thay đổi ở cấp quốc gia và địa phương?
- Các thuộc tính khác nhau này có liên quan đến và ảnh hưởng lẫn nhau hay không? Chúng có hoạt động ở các quy mô khác nhau hay không? Chúng hoạt động ở quy mô nào? Bạn đã từng lập sơ đồ hoặc vẽ sơ đồ mô tả không?
- Có các dịch vụ hệ sinh thái quan trọng nào đang hoạt động ở cấp quốc gia và tại các địa điểm cụ thể không? Các dịch vụ này có ý nghĩa quan trọng như thế nào đối với loài người? Chúng có được hoặc có thể được lượng giá không? Chúng quan trọng đối với ai, và những người này có ảnh hưởng mức độ như thế nào đối với cách quản lý các hệ sinh thái?
- Có các lựa chọn nào giữa các hành động ở cấp quốc gia và địa phương có mục đích đẩy mạnh bảo tồn đa dạng sinh học và giảm đói nghèo hoặc nâng cao sinh kế của người nghèo? Đó là các lựa chọn ưu tiên nào và chúng có được xác định một cách rõ ràng không? Chúng có là mối quan tâm đối với các bên liên quan khác nhau hay không và các chương trình hành động có thể khác nhau này tương tác với nhau như thế nào?

4. Các câu hỏi về chức năng thể chế và các mối quan hệ:

- Các mục đích và mục tiêu của tổ chức thực hiện là gì? Các mục đích này trải rộng như thế nào hoặc chúng tập trung như thế nào? Các mục đích và mục tiêu này giải quyết sự căng thẳng giữa bảo tồn và phát triển như thế nào? Các mục đích đó thay đổi như thế nào giữa các tổ chức và các nhóm ở cấp quốc tế, quốc gia và địa phương?
- Có các xung đột nào về quyền lợi với các mục đích và mục tiêu của các đối tác khác?
- Quá trình ra quyết định được thực hiện như thế nào – trong các tổ chức, chính phủ, NGO, dự án, công đồng? Giữa các tổ chức đó? Sự bất đồng được giải quyết như thế nào?
- Các nhà tài trợ, chính phủ, cơ quan thực hiện, NGO quốc tế, NGO trong nước và tại địa phương tương tác với cơ quan thực hiện như thế nào? Ai là người điều hành chương trình hoạt động? (các mối quan hệ quyền lực và quản lý nhà nước)
- Ai có tin tưởng đối với ai?

- Ai phát ngôn cho ai?
- Việc học tập được thực hiện như thế nào? Các cơ quan thực hiện làm thế nào để biết liệu toàn bộ hoặc một phần của một dự án đang hoạt động? Điều gì xảy ra khi có vấn đề nào đó thất bại? Động lực nào tồn tại để thúc đẩy việc học tập, điều chỉnh và trở nên linh hoạt?
- Có các loại hình nghiên cứu xã hội/ lịch sử nào trước đây đã được thực hiện trong vùng này? Nghiên cứu này có được đưa vào quá trình hoạch định và thực hiện bảo tồn?
- Trình độ chuyên môn nào hiện có tại các đơn vị tài trợ, chính phủ, cơ quan thực hiện, NGO quốc tế, NGO trong nước và tại địa phương, các cộng đồng? Trình độ chuyên môn nào bị thiếu? Các loại trình độ chuyên môn có được kết hợp với nhau không? Việc thảo luận chéo được thực hiện với mức độ như thế nào?
- Cộng đồng bảo tồn (chính phủ, NGO quốc tế, NGO địa phương,...) mang tính hợp tác hay cạnh tranh? Nếu cạnh tranh thì theo cách nào? Nếu hợp tác thì theo cách nào?
- Cộng đồng phát triển (chính phủ, NGO quốc tế, NGO địa phương,...) mang tính hợp tác hay cạnh tranh? Nếu cạnh tranh thì theo cách nào? Nếu hợp tác thì theo cách nào?
- Có các động lực thúc đẩy mối quan hệ đối tác giữa các cộng đồng bảo tồn và phát triển không? Nếu có, dưới hình thức nào?

5. Các câu hỏi về các tác động bên ngoài và bối cảnh:

- Các mục đích, mục tiêu và/hoặc chiến lược quốc gia và địa phương có bị ảnh hưởng bởi các chính sách và các mức độ ưu tiên của nhà tài trợ không? Khung thời gian của dự án? Các yêu cầu báo cáo?
  - Các nhà tài trợ có ảnh hưởng như thế nào đến công việc được thực hiện, người thực hiện và nơi thực hiện?
  - Các nhà tài trợ có thúc ép các dự án “lớn” để có được các kết quả “lớn”?
  - Các nhà tài trợ có cho đủ thời gian để đạt được kết quả hay không?
- Lợi nhuận được phân bổ như thế nào? Tham nhũng có là một vấn đề hay không? Ở cấp độ nào (quốc gia, địa phương...)? Nếu có, vấn đề đó được giải quyết như thế nào?
- Toàn cầu hóa và thương mại quốc tế có tác động như thế nào đến các nỗ lực này? Điều gì đang được thực hiện nhằm giải quyết các tác động này?
- Việc ban hành và thực thi luật pháp của chính quyền quốc gia và địa phương có tầm quan trọng gì đối với việc đạt được các mục đích bảo tồn và/hoặc phát triển?
- Các dự án khác nhau bị tác động như thế nào bởi các cơ quan quản lý nhà nước? Các thủ tục của chính phủ (vd: Bộ Thương mại hoặc Tài chính) có đánh giá đầy đủ và phân bổ chi phí và lợi nhuận của môi trường trong công việc của họ không? Các nỗ lực bảo

tồn có được tính đến hay không? Điều gì đang được thực hiện nhằm giải quyết những thứ nằm ngoài phạm vi định giá kinh tế hàng hóa và dịch vụ?

- Ai trả tiền cho các giá trị đa dạng sinh học tại quốc gia bạn? Các giá trị này có được lượng giá đầy đủ hay không?
  - Các cộng đồng địa phương lượng giá đa dạng sinh học như thế nào?
  - Các giá trị, truyền thống và niềm tin này có được tính đến khi thiết kế dự án của bạn và lựa chọn các công cụ?
  - Có các phương pháp tiếp cận bảo tồn nào không phù hợp hoặc không chấp nhận được tại quốc gia bạn / khu vực dự án của bạn nhưng có thể được sử dụng ở nơi nào đó hoặc ngược lại không?